

עבודה זרה יט

עניין: אין אדם למד תורה אלא ממקום שלבו חפץ

אגלי טל - הקדמה

ומדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורה"ק ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמה ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמה ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה. [ועיין פירש"י סנהדרין נ"ח. ד"ה ודבק]. ובזה"ק דבין יצה"ט ובין יצה"ר אינן מתגדלין אלא מתוך שמחה. יצה"ט מתגדל מתוך שמחה של תורה. יצה"ר כו'. ואם אמרת שע"י השמחה שיש לו מהלימוד נקרא שלא לשמה או עכ"פ לשמה ושלא לשמה. הרי שמחה זו עוד מגרע כח המצוה ומכהה אורה ואיך יגדל מזה יצה"ט. וכיון שיצה"ט מתגדל מזה בודאי זה הוא עיקר המצוה. ומודינא דהלומד לא לשם מצות הלימוד רק מחמת שיש לו תענוג בלימודו הרי זה נקרא לימוד שלא לשמה כהא דאוכל מצה שלא לשם מצוה רק לשם תענוג אכילה ובהא אמרו לעולם יעסוק אדם כו' שלא לשמה שמתוך כו'. אבל הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קודש כי גם התענוג מצוה:

ארץ צבי ח"א סי' צב

ובהא דרש"י ע"ז לא זכיתי להבין דגמ' ח"י אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ משמע דקאי על האדם עצמו שלומד ורש"י שינה את טעמו ופ"י דקאי על הרב שלומד במקום שהתלמידים חפצים ללמוד אין לזה רמז בגמ' וכו' למה נטה מפשטו וה' יחיר עיני שו"ר דכוונת רש"י ז"ל פשוטה דלאדם עצמו למ"ל להשיענו זה בלח"ה ילמוד במקום שלבו חפץ דלמה יעשה היפך לטוב וזהו ראי' גדולה למ"ש בחנני"ט"ל בהקדמה בד"ה ומדי דברי וכו' יש טועין מדרך השכל וכו' כי הלומד ומתענג בלימודו ל"ח כ"כ לשמה וכו' וזה טעות מפורסם יעיי"ש ומרש"י הגמ' דאי' לזה דח"ל"כ שפיר אינטרין קרא גם ללומד לעצמו ללמוד במקום שלבו חפץ דס"ד דנטן יחד ללמוד במקום שאין לבו חפץ כדי שלא יתענג בלימודו כ"כ ונחשק יותר לשמה וע"כ כדברי אג"ט:

שו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תעב

בחדת בני אדם באין דעתו נוחה מהם. עוד יש טעם אחר דאין ראוי לאדם שיתפלל אלא במקום שלבו חפץ. כי היכי דאמרין אין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ וטעמו של דבר כי בסביט האדם אל מי שדעתו נוחה בו נפשו מתעוררת אל סבוטת השלימה ודעתו מתרחבת ולבו שלם ונחה עליו אז רוח ה' בענין שאמרנו בנבואה:

עוד אמרו בספרי החכמה כי בהיות האדם מתכוון אל רבו ונותן אליו לבו חפץ נפשו נפשו ויחול עליו מהשפעת אשר עליו ויהיה לו נפש יתירה וזה נקרא אללם סוד סעיבור בחיי שניהם וזה הוא שנאמר וכו' עיניך רואות את מוריד וזהו והיחלצו

רבי משה דוד וואלי

ספר הליקוטים ח"ב עמ' תשיט

אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ

כבר ידוע שכל מה שיטעם לחיך, הוא הזון ומפרנס לגוף במזון הראוי לקיימו בבריאותו. ומה שלא יטעם, אם יאכלנו, האוכל הוא המפסידו מבריאותו. וכשם שיש מזון הגוף כך יש מזון הנפש והוא הלימוד. וזהו הטעם לאמרם ז"ל: אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, מן הטעם שאמרנו במזון הגוף, כי מה שילמוד בחפץ, הוא הזון ומפרנס את נפשו במזון הרוחני. ושתים אלה נרמזו בפסוק אחד "כי און מלין תבחן וחיך אכל יטעם לו" — כי כשם שהחיך בוחר באוכל אשר יטעם לו והוא הזון את גופו ומקיימו בבריאותו, כך האזן תבחן במלין דחכמתא מה שחשקה נפשו בהם, ועל ידיהם הוא זון את נפשו ומקיימה במזון הרוחני הצריך לקיים את הפנימיות כמו שפירשנו.

מהרש"א ח"א

יהא הולך ועומד ויושג אלל מיירי צלונו וחפציו של לומדי תורה וק"ל: אמר רבא לעולם ילמוד תורה במקום שלבו חפץ כו'. כבר אמר רבי לעיל ממקום שלבו חפץ דהיינו מליחא מסכתא וספר דמסיק אלל הכא אמר במקום צני"ת היינו אלל ליחא רב שלבו חפץ וכן הוא צילקוט י"ט דצברי רבא ממי שלבו חפץ ויהיה המכוון דחפצו לרבי על המקום ולרצא על הרב וק"ל כ: בתחלה נקראת ע"ש הקב"ה כו' והדר ובתורתו